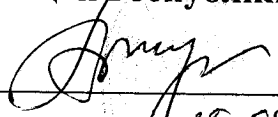

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Вучэбна-метадычнае аб'яднанне ВНУ
Рэспублікі Беларусь па гуманітарнай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ

**Першы намеснік Міністра
адукацыі Рэспублікі Беларусь**

_____ **А.І. Жук**
_____ 25.05. 2009 г.

Рэгістрацыйны № УД- E 129 /тып.

МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ ГІСТОРЫІ

Тыпавая вучэбная праграма

для вышэйшых навучальных устаноў па спецыяльнасцях

**1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны
(па накірунках); 1-23 01 13 Гісторыка-архівазнаўства**

УЗГОДНЕНА

Старшыня Вучэбна-метадычнага аб'яднання ВНУ Рэспублікі Беларусь па гуманітарнай адукацыі

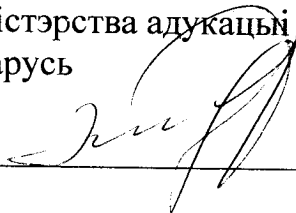

_____ **У.Л. Ключня**

_____ 2008 г.

УЗГОДНЕНА

/Начальнік Упраўлення вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

_____ **Ю. І. Міксюк**

_____ 25.05. 2009 г.

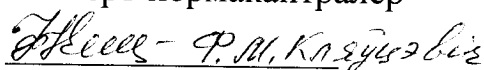
Рэктар Дзяржаўнай установы адукацыі
«Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы»

_____ **М. І. Дзямчук**

_____ 13.05. 2009 г.

Эксперт-нормакантралёр

_____ **Ф.М. Ключевский**
_____ 13.05. 2009 г.

Мінск 2009

Складальнікі:

Л. А. Козік, дацэнт кафедры гісторыі паўднёвых і заходніх славян Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Рэцэнзенты:

Кафедра дапаможных гістарычных дысцыплін і методыкі выкладання гісторыі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

Колабава І. Н., дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і музеязнаўства ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат гістарычных навук

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ё ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

Кафедрай гісторыі паўднёвых і заходніх славян гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 11 ад 20 мая 2008 г.);

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 4 ад 22 мая 2008 г.);

Навукова-метадычным саветам па гуманітарных спецыяльнасцях Вучэбна-метадычнага аб’яднання ВНУ Рэспублікі Беларусь па гуманітарнай адукацыі (пратакол № 4 ад 12.09. 2008 г.)

Адказы за рэдакцыю: *Л. А. Козік*

Адказы за выпуск: *Л. А. Козік*

Змест

1.	Тлумачальная запіска.....	4
2.	Прыкладны вучэбна-тэматычны план	10
3.	Змест вучэбнай дысцыпліны.....	11
4.	Літаратура.....	15

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Ва ўмовах рэфармавання сістэмы педагагічнай адукацыі Рэспублікі Беларусь важную ролю ў павышэнні прафесійных кампетэнцый будучых выкладчыкаў адыгрывае веданне новых падыходаў да праблемы навучання гісторыі. Тыпавая праграма па дысцыпліне «Методыка выкладання гісторыі», прызначана для засваення на першай ступені вышэйшай адукацыі студэнтамі, што навучаюцца па спецыяльнасці «Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны» у вышэйшых навучальных установах Рэспублікі Беларусь. У ёй абноўлены змест, зроблены акцэнт на кампетэнтнасны падыход, значна пашырана самастойная праца студэнта, прадугледжана выкарыстанне сучасных інвацыйных педагагічных тэхналогій.

Вучэбная праграма дысцыпліны «Методыка выкладання гісторыі» распрацавана ў адпаведнасці з наступнымі нарматыўнымі і метадычнымі дакументамі:

— Макет адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі першай ступені (зацверджаны загадам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 13.06.2006 г. № 374);

— Адукацыйны стандарт «Вышэйшая адукацыя. Першая ступень. Спецыяльнасць 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па накірунках),» (зацверджаны 29.05. 2008);

— Адукацыйны стандарт «Вышэйшая адукацыя. Першая ступень. Спецыяльнасць 1-23 01 13 Гісторыка-архівазнаўства» (зацверджаны 29.05.2008);

— Парадак распрацоўкі, зацвярджэння і рэгістрацыі вучэбных праграм для першай ступені вышэйшай адукацыі (зацверджана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 28. 11. 2008 г.).

У вучэбнай праграме ўлічаны наступныя патрабаванні адукацыйнага стандарту цыкла сацыяльна-гуманітарных дысцыплін:

1.1. Агульныя патрабаванні да фарміравання сацыяльна-асобасных кампетэнцый выпускніка

Агульныя патрабаванні да фарміравання сацыяльна-асобасных кампетэнцый выпускніка вызначаюцца наступнымі прынцыпамі:

— *гуманізацыі* як праяўленага прынцыпу адукацыі, што забяспечвае асобна-арыентаваны характар адукацыйнага працэсу і творчую рэалізацыю выпускніка;

— *фундаменталізацыі*, што спрыяе арыентацыі зместу дысцыплін сацыяльна-гуманітарнага цыклу на выяўленне сутнасных асноў і сувязей між разнастайнымі працэсамі навакольнага свету, прыродазнаўчымі і гуманітарнымі ведамі;

— *кампетэнтнаснага падыходу*, што вызначае сістэму патрабаванняў да арганізацыі адукацыйнага працэсу, накіраваных на ўмацаванне яго

практичній ариентаванасці, павышэнне ролі самастойнай працы студэнтаў пры вырашэнні задач і сітуацый, якія мадэлююць сацыяльна-прафесійныя праблемы, фарміраванне ў выпускнікоў здольнасці дзейнічаць у зменлівых жыццёвых умовах;

— *сацыяльна-асобаснай падрыхтоўкі*, што забяспечвае фарміраванне ў студэнтаў сацыяльна-асобаснай кампетэнтнасці, заснаванай на адзінстве набытых гуманітарных ведаў і ўменняў, эмацыянальна-каштоўнасных адносін і сацыяльна-творчага вопыту з улікам інтарэсаў, патрабаванняў і магчымасцей навучэнцаў;

— *міждысцыплінарнасці і інтэграцыі* сацыяльна-гуманітарнай адукацыі, рэалізацыя якіх забяспечвае цэласнасць вывучэння гуманітарных ведаў і іх узаемазвязь з сацыяльным кантэкстам будучай прафесійнай дзейнасці выпускніка.

У адпаведнасці з адзначанымі прынцыпамі выпускнік вышэйшай навучальнай установы пры падрыхтоўцы ў межах адукацыйнай праграмы першай ступені павінен набыць наступныя *сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі*:

- кампетэнцыя культурна-каштоўнаснай і асобаснай арыентацыі;
- кампетэнцыя грамадзянскасці і патрыятызму;
- кампетэнцыя сацыяльнага ўзаемадзеяння;
- кампетэнцыя камунікацыі;
- кампетэнцыя зберажэння здароўя;
- кампетэнцыя самаўдасканалення.

Замацаванне ў выпускніка сацыяльна-асобасных кампетэнцый спрыяе развіццю сацыяльна-прафесійнай кампетэнцыі як інтэграванага выніку адукацыйнага працэсу ў ВНУ.

Выпускнік у выніку сацыяльна-гуманітарнай падрыхтоўкі павінен развіць наступныя *метапрадметныя кампетэнцыі*:

- валоданне метадамі сістэмнага і параўнаўчага аналізу;
- уменне крытычнага мыслення;
- валоданне ўменнямі праектаваць і прагназаваць;
- уменне вучыцца, павышаць кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця;
- уменне працаваць у камандзе;
- наяўнасць асобных якасцей: самастойнасці, адказнасці, арганізаванасці, метаарыентаванасці і іншых матывацыйна-каштоўнасных і эмацыянальна-валявых якасцей.

1.2. Мэта і задачы вучэбнай дысцыпліны

Мэта дысцыпліны “Методыка выкладання гісторыі” – тэатрэтычная і практычная падрыхтоўка будучых настаўнікаў гісторыі. Задачамі курса з’яўляюцца валоданне студэнтамі асноўных тэарэтычных ведаў, выпрацоўка ўменняў, неабходных для арганізацыі працэса навучання гісторыі, выяўленне асноўных развіваючых і выказваючых магчымасцей гісторыі.

У адпаведанасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту да кампетэнцый выпускніка па дысцыпліне «Методыка выкладання гісторыі» выпускнік павінен:

ведаць:

- праблематыку і змест методыкі выкладання гісторыі, яе сувязь з іншымі дысцыплінамі;
- асноўныя дакументы, якія рэгулююць выкладанне гісторыі ў сярэдняй школе;
- сутнасць сучасных адукацыйных тэхналогій і асноўныя патрабаванні да іх;
- сучасныя патрабаванні да ўрока гісторыі, структуру і тыпалогію ўрокаў;
- перавагі і недахопы лекцыйна-семінарскай сістэмы навучання;
- асноўныя сродкі навучання, нетрадыцыйныя падыходы ў навучанні гісторыі;
- асноўныя метады вуснага навучання гісторыі, альтэрнатыўныя падыходы ў вывучэнні гісторыі;
- структуру гістарычных ведаў;
- прынцыпы пабудовы вучэбных праграм па гісторыі;
- прыёмы работы з храналогіяй і картай (контурнымі картамі);
- асноўныя віды паўтарэння і методыку іх арганізацыі;
- правілы адбора і дэманстрацыі наглядных дапаможнікаў;
- методыку фарміравання гістарычных паняццяў, уменняў;
- класіфікацыю метадаў навучання і іх характарыстыку;
- педагогічны этыкет настаўніка гісторыі, нормы паводзін у педагогічным і вучэбным калектыве;
- крытэрыі ацэнкі ведаў, уменняў і навыкаў вучняў;

умець:

- выкарыстоўваць лагічныя заданні на ўроках гісторыі;
- складаць каляндарна-тэматычныя планы;
- аналізаваць урок з пазіцыі сучасных патрабаванняў да яго правядзення;
- выкарыстоўваць нарматыўныя дакументы і метадычную літаратуру;
- аб'ектыўна ацэньваць веды вучняў;
- працаваць з археалагічным матэрыялам, арганізоўваць працу з крыніцамі на ўроках гісторыі;
- выкарыстоўваць наглядныя дапаможнікі на ўроках гісторыі;
- фарміраваць уяўленні аб гістарычных фактах, часе, прасторы;
- арганізоўваць працу з кнігай (падручнікам, хрэстаматыяй, навукова-папулярнай літаратурай і г.д.) на ўроках гісторыі і дома;
- выбіраць метады, прыёмы і сродкі навучання;
- вызначаць мэту і задачы ўрока, яго месца ў сістэме гістарычнай адукацыі;
- вызначаць узровень асобаснага развіцця вучняў;
- складаць план і план-канспект урока;

- выкарыстоўваць лекцыйна-семінарскую сістэму навучання ў сярэдняй школе;
- арганізоўваць рознаўзроўневае навучанне;
- ажыццяўляць структурна-функцыянальны аналіз вучэбнага матэрыялу.

1.3. Структура зместу вучэбнай дысцыпліны

У структуры зместу вучэбнай дысцыпліны вылучаюцца ўзбуджальныя дыдактычныя адзінкі (раздзел, модуль). Структура зместу вучэбнай дысцыпліны ўключае:

- Уводзіны;
- Раздзелы (модулі);
- Тэмы вучэбных заняткаў.

Па кожнаму вучэбнаму раздзелу (модулю) у адпаведнасці з мэтай і задачамі па фарміраванню і развіццю ў студэнтаў прафесіянальных кампетэнцый выкладчыкам (кафедрай) праектуюцца і рэалізуюцца пэўныя лекцыйныя і семінарскія (практычныя) заняткі. Змест тыповой праграмы па метадыцы выкладання гісторыі дазваляе вывучаць дысцыпліну па праблемнаму прынцыпу.

Кафедры вышэйшых навучальных устаноў, што курыруюць выкладанне дадзенай дысцыпліны, распрацоўваюць рабочыя вучэбныя праграмы з улікам тыповой праграмы, а таксама ў рамках універсітэцкіх акадэмічных свабодаў. Рабочыя вучэбныя праграмы адлюстроўваюць спецыфіку профілю ВНУ, уласных навукова-метадычных пазіцый і прафесіянальнага вопыту прафесарска-выкладчыцкага калектыву.

1.4. Метады (тэхналогіі) навучання

Па кожнаму вучэбнаму раздзелу (модулю) у адпаведнасці з яго мэтай і задачамі па фарміраванню і развіццю ў студэнтаў прафесіянальных кампетэнцый выкладчыкам (кафедрай) праектуюцца і рэалізуюцца разнастайныя педагагічныя тэхналогіі. У ліку эфектыўных педагагічных метадык і тэхналогій, што спрыяюць актывізацыі пазнавальнай творчай дзейнасці студэнтаў, набыццю імі вопыту самастойнага вырашэння разнастайных задач, варта вылучыць:

- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі модульна-рейтынгавага навучання;
- метады праектаў, ці праектныя тэхналогіі;
- камунікатыўныя тэхналогіі (калоквиумы, дыскусіі, круглыя сталы, прэс-канферэнцыі, вучэбныя дэбаты, і інш.);
- гульневыя тэхналогіі (арганізацыя і правядзенне дзелавых, ролевых, імітацыйных гульняў і інш.).

1.5. Накіроўваемая самастойная праца студэнтаў

Важную ролю ў падрыхтоўцы спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй адыгрывае выкарыстанне кампетэнтнаснага падыходу, які істотна ўзмацняе практычную арыентаванасць адукацыйнага працэсу і павялічвае ролю накіроўваемай самастойнай працы студэнтаў. Накіроўваемая самастойная праца студэнтаў арганізуецца рэктаратамі, дэканатамі, кафедрамі, выкладчыкамі ВНУ у адпаведнасці з Палажэннем аб самастойнай працы студэнтаў, распрацаваным вышэйшай навучальнай установай. Пры гэтым патрэбна кіравацца існуючымі нарматыўнымі дакументамі (Стандарт), а таксама накопленым вопытам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і іншых ВНУ Рэспублікі Беларусь (Гл.: Сергеенкова В. В. Управляемая самостоятельная работа студентов. Модульно-рейтинговая и рейтинговая системы. Мн., 2004; Лобанов А. П., Дроздова Н. В. Управляемая самостоятельная работа студентов в контексте инновационных технологий. Мн., 2005; Педагогические основы самостоятельной работы студентов / Под ред. О. Л. Жук. Мн., 2005).

Накіроўваемая самастойная праца студэнтаў прадугледжвае выкананне практычных заданняў і кантрольных работ, здачу прамежкавых залікаў, напісанне рэфератаў, азнаямленне з вучэбнай і вучэбна-метадычнай літаратурай, выкананне вучэбна-даследчыцкіх прац, стварэнне прэзентацый, электронных вучэбна-метадычных матэрыялаў і інш.

1.6. Дыягностыка сфарміраванасці кампетэнцый студэнта

Адукацыйным стандартам першай ступені цыклу вызначаецца наступная працэдура дыягностыкі:

- вызначэнне аб'екта дыягностыкі, якім з'яўляюцца кампетэнцыі выпускніка;
- выяўленне фактычных вучэбных дасягненняў студэнта з дапамогай крытэрыяльна-арыентаваных тэстаў і іншых сродкаў дыягностыкі;
- вымярэнне ступені адпаведнасці вучэбных дасягненняў студэнта патрабаванням навучальнага стандарта;
- ацэнка вынікаў адпаведнасці вучэбных дасягненняў студэнта патрабаванням адукацыйнага стандарта (з дапамогай шкалы ацэнак).

Ацэнка вучэбных дасягненняў студэнтаў на розных этапах, па канкрэтных раздзелах (модулях) вучэбнай дысцыпліны, ажыццяўляецца кафедрай у адпаведнасці з выбранай ВНУ шкалай адзнак.

Ацэнка вучэбных дасягненняў студэнтаў на экзаменах па дысцыпліне ажыццяўляецца па дзесяцібальнай шкале ў адпаведнасці з крытэрыямі, зацверджанымі Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Пры дыягностыцы сфарміраванасці кампетэнцый выкарыстоўваюцца наступныя галоўныя сродкі: крытэрыяльна-арыентаваныя тэсты, кантрольныя працы (кантрольнае заданне), рэфераты, праекты і інш.

Вывучэнне курса “Методыка выкладання гісторыі” складае максімальна 150 гадзін, з іх 68 гадзін аўдыторных (42 – лекцыі, 26 – семінары) і ў якасці формы справаздачы выступае іспыт.

2. ПРЫКЛАДНЫ ВУЧЭБНА-ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№ п/п	Назва раздзелаў (модуляў) і тэм	Колькасць гадзін		
		Аўдытор ных	З іх	
			Лекцыі	Семіна- ры
1.	Уводзіны.	2	2	
2.	Методыка выкладання гісторыі як педагагічная навука.	4	2	2
3.	Працэс фарміравання гістарычных ведаў.	18	12	6
4.	Метады і метадычныя прыемы навучання гісторыі.	20	12	8
5.	Формы арганізацыі працэса навучання гісторыі.	14	8	6
6.	Паўтарэнне і праверка ведаў па гісторыі.	8	4	4
7.	Прафесійныя якасці настаўніка гісторыі	2	2	-
	УСЯГО	68	42	26

3. ЗМЕСТ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

1. УВОДЗІНЫ

Агульная характарыстыка курсу. Асноўныя задачы і праблемы. Роля методыкі выкладання гісторыі ў падрыхтоўцы будучых выкладчыкаў.

Гістарыяграфія курсу. Сучасныя падыходы да праблемы выкладання гісторыі.

2. МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ ГІСТОРЫІ ЯК ПЕДАГАГІЧНАЯ НАВУКА

Методыка выкладання гісторыі як навукa і як педагагічная дысцыпліна. Прадмет і задачы методыкі. Асноўныя кампаненты працэсу навучання гісторыі. Сувязь методыкі выкладання гісторыі з іншымі навукамі.

Асноўныя этапы развіцця гісторыка-метадалагічнай думкі ў Заходняй Еўропе і Расіі ў XVII-XIX ст. Асаблівасці развіцця методыкі выкладання гісторыі ў XX ст. Галоўныя тэндэнцыі развіцця сучаснай сістэмы школьнай гістарычнай адукацыі.

Канцэпцыя школьнай гістарычнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь. Мэта і задачы выкладання гісторыі ў школе. Праграмы па гісторыі. Прынцыпы пабудовы школьных праграм па гісторыі. Характарыстыка школьнага курса гісторыі.

3. ПРАЦЭС ФАРМІРАВАННЯ ГІСТАРЫЧНЫХ ВЕДАЎ

Роля гістарычных ведаў у фарміраванні светапогляду вучняў. Структура і функцыі гістарычных ведаў. Іх роля ў ажыццяўленні адукацыйна-выхаваўчых і развіваючых задач.

Асноўныя кампаненты вучэбнага гістарычнага матэрыяла. Роля фактаў у навучанні гісторыі. Віды гістарычных фактаў. Адрозненні фактаў па ступені складанасці і значнасці.

Роля вобразаў у навучанні гісторыі. Метадычныя сродкі і прыёмы фарміравання гістарычных уяўленняў аб фактах мінулага. Методыка фарміравання ўяўленняў аб гістарычным часе. Храналогія і перыядызацыя ў гісторыі. Прыёмы фарміравання храналагічных ведаў і ўменняў у вучняў.

Методыка фарміравання ўяўленняў аб гістарычнай прасторы. Гістарычная карта, яе нагрузка і віды. Прыёмы работы з гістарычнай картай. Асноўныя веды і ўменні вучняў пры рабоце з картай.

Роля паняццяў у працэсе вывучэння гісторыі. Класіфікацыі гістарычных паняццяў. Асноўныя шляхі фарміравання гістарычных паняццяў. Роля ўяўленняў, тэрмінаў і азначэнняў у рабоце па фарміраванню паняццяў. Выпрацоўка ўменняў апераваць паняццямі. Метадычныя ўмовы павышэння эфектыўнасці фарміравання гістарычных паняццяў.

Аб'ектыўныя гістарычныя сувязі і заканамернасці грамадскага развіцця як важнейшы кампанент гістарычнага матэрыялу. Віды гістарычных сувязей: лакальныя, часавыя, прычынна-выніковыя. Паняцце аб заканамернасцях у гістарычным развіцці. Спосабы падвядзення вучняў да засваення гістарычных заканамернасцей.

Характэрныя рысы развіваючага навучання. Развіццё пазнавальных здольнасцей і ўменняў вучняў у працэсе навучання. Суадносіны агульных і прадметна-гістарычных (спецыяльных) уменняў і навыкаў. Характарыстыка спецыяльных гістарычных уменняў. Методыка і этапы фарміравання ўменняў у працэсе навучання гісторыі. Роля лагічных схем (памятак) у фарміраванні ўменняў і навыкаў. Развіццё гістарычнага мыслення, памяці, мовы, умення працаваць з рознымі крыніцамі ведаў.

Сродкі навучання гісторыі як крыніцы гістарычных ведаў. Першакрыніцы гістарычных ведаў. Іх месца і роля ў навучанні гісторыі. Сродкі, якія ўзнаўляюць гістарычную рэчаіснасць у навуковаапрацаваным выглядзе. Сродкі, якія рэканструююць вобразы гістарычных фактаў. Сродкі навучання, якія ўзнаўляюць гістарычную рэчаіснасць у мастацка-вобразнай форме. Магчымасці і метадычная абгрунтаванасць іх выкарыстання. Крытэрыі выбару сродкаў навучання гісторыі.

4. МЕТАДЫ І МЕТАДЫЧНЫЯ ПРЫЁМЫ НАВУЧАННЯ ГІСТОРЫІ

Паняцце метадаў навучання гісторыі. Праблема метадаў у метадычнай і педагагічнай літаратуры. Класіфікацыя метадаў. Суадносіны паняццяў “метад” і “прыём” навучання. Пазнавальная, выхаваўчая і развіваючая роля метадаў і прыёмаў у вучэбным працэсе навучання гісторыі.

Метад вуснага навучання гісторыі. Функцыі вуснага слова. Характарыстыка асноўных прыёмаў вуснага навучання гісторыі. Патрабаванні да вуснага выкладання вучэбнага матэрыяла. Роля гутаркі ў навучанні гісторыі. Віды гутаркі, патрабаванні да яе. Школьная лекцыя і патрабаванні да яе. Тыпы школьных лекцый. Методыка правядзення семінараў у сярэдняй школе. Арганізацыя пазнавальнай дзейнасці вучняў у працэсе вуснага пераказу.

Нагляднасць як сродак навучання гісторыі. Роля нагляднасці ў арганізацыі вучэбна-выхаваўчай працы ў школе. Класіфікацыя наглядных сродкаў навучання. Методыка выкарыстання вучэбных карцін, гістарычнага партрэта і карыкатур на ўроках гісторыі. Асаблівасці выкарыстанне ўмоўна-графічнай нагляднасці. Педагагічны малюнак. Тэхнічныя сродкі навучання ў выкладанні гісторыі. Методыка выкарыстання аўдыёвізуальных сродкаў і кампутарных праграм у выкладанні гісторыі. Методыка арганізацыі экскурсіі.

Падручнік па гісторыі як крыніца і сродак арганізацыі пазнавальнай дзейнасці вучняў. Структурныя кампаненты і функцыі падручніка па гісторыі. Асноўныя патрабаванні да сучаснага падручніка па гісторыі.

Прыёмы работы з тэкстам падручніка. Фарміраванне ўменняў самастойнай работы з тэкстам падручніка.

Роля гістарычных дакументаў у навучанні гісторыі. Віды гістарычных дакументаў. Тыпы пытанняў да першакрыніцы. Асноўныя прыёмы і спосабы выкарыстання дакументаў у навучанні гісторыі.

Выкарыстанне навуковай, навукова-папулярнай і мастацкай літаратуры ў вырашэнні адукацыйна-выхаваўчых і развіваючых задач пры навучанні гісторыі. Методыка работы з навуковай, навукова-папулярнай і мастацкай літаратурай, перыядычнымі выданнямі.

5. ФОРМЫ АРГАНІЗАЦЫІ ПРАЦЭСА НАВУЧАННЯ ГІСТОРЫІ

Урок як асноўная форма арганізацыі працэса навучання гісторыі. Перавагі і недахопы класна-урочнай сістэмы. Структурныя кампаненты ўрока. Сучасныя патрабаванні да ўрокаў гісторыі. Нетрадыцыйныя формы арганізацыі навучання.

Тыпалогія ўрокаў гісторыі. Залежнасць структуры ўрока ад яго тыпу. Мэта і задачы ўрока, спосаб іх вызначэння. Таксанамія мэтай Блюма. Выбар тыпу і формы ўрока. Асаблівасці методыкі арганізацыі індывідуальнага, групавога і калектыўнага спосабаў навучання.

Структура планавання вывучэння гісторыі ў школе. Методыка састаўлення каляндарна-тэматычнага плана. Распрацоўка плана і плана-канспекта ўрока, іх структура і асаблівасці складання. Асноўныя патрабаванні да плана-канспекта.

Нетрадыцыйныя формы арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу: лекцыя, семінар, дыскусія, дыдактычная гульня і інш. Асаблівасці вучэбнай дыскусіі як формы навучання гісторыі. Мэта арганізацыі дыскусіі. Характэрныя рысы дыскусіі. Тыпы і формы дыскусій на ўроках гісторыі. Правілы дыскусіі.

Характэрныя рысы дыдактычнай гульні. Тыпалогія дыдактычных гульняў. Ролевая вучэбная гульня. Выкарыстанне ролевых, імітацыйных гульняў на ўроках гісторыі.

Сучасныя педагагічныя тэхналогіі, накіраваныя на развіццё асобы вучня: сутнасць, функцыі, прыкметы. Патрабаванні да педагагічных тэхналогій. Характарыстыка асноўных тэхналогій: “Мазгавы штурм”, французскія педагагічныя майстэрні, модульнае навучанне, калектыўная мыследзейнасць, праблемнае выкладанне і інш.

Па-закласная работа па гісторыі: мэта і задачы. Асноўныя характарыстыкі па-закласнай работы. Змест, формы і прыёмы работы. Методыка арганізацыі краязнаўчай работы.

6. ПАЎТАРЭННЕ І ПРАВЕРКА ВЕДАЎ ПА ГІСТОРЫІ

Прызначэнне паўтарэння. Асноўныя віды, асаблівасці арганізацыі і метадычныя ўмовы павышэння эфектыўнасці паўтарэння на ўроках гісторыі.

Прызначэнне праверкі ведаў і ўменняў вучняў. Асноўныя віды і формы праверкі ведаў. Методыка правядзення індывідуальнага, групавога і фронтальнага апытання. Арганізацыя рознаўзроўневай праверкі ведаў і яе асаблівасці. Асноўныя віды хатняга задання па гісторыі.

Функцыі і роля ацэнкі ведаў і ўменняў вучняў. Крытэрыі выстаўлення адзнак па гісторыі на ўроку, за чвэрць/трывестр, паўгоддзе, год. Віды атэстацыі па гісторыі.

7. ПРАФЕСІЙНЫЯ ЯКАСЦІ НАСТАЎНІКА ГІСТОРЫІ

Асноўныя патрабаванні да прафесійнай дзейнасці настаўніка. Яго роля ў арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэса. Тыпы выкладання. Абавязкі настаўніка гісторыі. Структура ўменняў настаўніка. Умовы творчага росту настаўніка.

4. ЛІТАРАТУРА

АСНОЎНАЯ

- Вяземский Е. Е., Стрелова О. Ю.* Методика преподавания истории в школе. М., 1999.
- Грицевский И. М.* Работа учителя с учебником при подготовке к уроку истории: Из опыта работы. М., 1987.
- Кабанова-Меллер Е. Н.* Учебная деятельность и развивающее обучение. М., 1981.
- Казак Д. Я.* Школьная лекция: Методические рекомендации. Мн., 1986.
- Калицкий Э. М.* Методические рекомендации по определению познавательных целей урока. Мн., 1984.
- Кулагина Г. А.* Сто игр по истории: Пособие для учителя. М., 1983.
- Левитес Д. Г.* Школа для профессионалов, или Семь уроков для тех, кто учит. М., Воронеж, 2001.
- Методика преподавания истории в средней школе. М., 1986.
- Милонов Н., Кононов Ю., Разгон А., Завадьё А., Черноморский М.* Историческое краеведение. М., 1969.
- Никифоров Д. Н., Склярёнок С. Ф.* Наглядность в преподавании истории и обществоведения. М., 1978.
- Селевко Г. К.* Современные образовательные технологии: Учебное пособие. М., 1998.
- Степанищев А. Г.* Методика преподавания и изучения истории. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений: В 2 ч. М., 2002.
- Студеникин М. Т.* Методика преподавания истории в школе. М., 2000.
- Теория и методика преподавания истории в школе / Под ред. Е. Е. Вяземского. М., 2003.
- Учитель: крупным планом. Социально-педагогические проблемы учительской деятельности. Спб., 1994.
- Якиманская И. С.* Технология личностно-ориентированного образования. М., 2000.
- Часопісы:*
Беларускі гістарычны часопіс; Гісторыя: праблемы выкладання; Преподавание истории в школе; Школьные технологии; Преподавание истории и обществознания в школе.

ДАДАТКОВАЯ

- Амонашвили Ш. А.* Гуманно-личностный подход к детям. Москва — Воронеж, 1998.
- Борзова Л. И.* Игры на уроке истории: Методическое пособие для учителя. М., 2001.

- Гин А. А.* Приемы педагогической техники: Свобода выбора. Открытость. Деятельность. Обратная связь. Идеальность: Пособие для учителей. Гомель, 1999.
- Гора П. В.* Методические приемы и средства наглядного обучения истории в средней школе: Пособие для учителей. М., 1971.
- Григальчук У. К., Губаревич Д. И., Губаревич И. Л., Петрусев С. В.* Обучаем иначе: Стратегия активного обучения в школе. Мн., 2003.
- Короткова М. В., Студеникин М. Т.* Методика обучения истории в схемах, таблицах, описаниях. М., 1999.
- Лернер И. Я.* Развитие мышления учащихся в процессе обучения истории. М., 1982.
- Малахов Н. В.* Межпредметные связи в формировании картографических знаний учащихся. М., 1982.
- Маркова А. К.* Формирование мотивации учения: Книга для учителя. М., 1990.
- Педагогические мастерские: теория и практика.* Спб., 1998.
- Педагогические основы проектирования образовательных систем нового вида / Под ред. А. П. Тряпицкой.* СПб, 1995.
- Третьяков П. И., Сенновский И. Б.* Технология модульного обучения в школе. Практико-ориентированная монография. М., 1997.
- Турнер Д.* Ролевые игры. Практическое руководство СПб., 2002.
- Яковлев Н. М., Сохор А. М.* Методика и техника урока в школе. М., 1985.